

Riksdagens snabbprotokoll 2023/24:99

Tisdagen den 16 april

Kl. 13.00–14.37

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

Andreas Krantz
Expeditionschef

§ 1 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen anmälde att *Ellen Juntti* (M) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 13 april, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Anna Vedin* (M).

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:671

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:671 Artskyddet och skogen av *Malin Larsson* (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 maj 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 15 april 2024

Klimat- och näringslivsdepartementet

Romina Pourmokhtari (L)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:689

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:689 Informationsutbyte inom ambulanssjukvården

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 12 april 2024

Socialdepartementet

Acko Ankarberg Johansson (KD)

Enligt uppdrag

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2023/24:99 och 100 till finansutskottet

Skrivelser

2023/24:98 till skatteutskottet

2023/24:101 till finansutskottet

Motioner

2023/24:2840, 2842 och 2843 till arbetsmarknadsutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialutskottets betänkande

2023/24:SoU22 Förbättrade möjligheter att ändra kön

Konstitutionsutskottets betänkanden

2023/24:KU7 Likvärdiga krav på mål och riktlinjer för utförare av kommunal verksamhet

2023/24:KU14 Riksdagens arbetsformer

Justitieutskottets betänkanden

2023/24:JuU18 Våldsbrott och brottsoffer

2023/24:JuU23 Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism – förebygga, förhindra, skydda och hantera

Skatteutskottets betänkande

2023/24:SKU13 Punktskatt och tull

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2023/24:SfU12 Ekonomisk familjepolitik

§ 5 Svar på interpellation 2023/24:662 om barns rätt till skolskjuts vid allvarlig sjukdom eller funktionsnedsättning

Anf. 1 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Mattias Eriksson Falk har frågat mig om jag avser och är beredd att ta några initiativ för att säkerställa barns behov vad gäller rätt till skolskjuts vid allvarlig sjukdom eller funktionsnedsättning som uppstår efter att val av skola gjorts eller, om svaret är nej, varför inte.

En elev i kommunal förskoleklass, grundskola eller anpassad grundskola har enligt skollagen (2010:800) rätt till kostnadsfri skolskjuts om det behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. När en elev ansöker om skolskjuts ska alla dessa förutsättningar prövas individuellt i det enskilda fallet. Mattias Eriksson Falk ger exempel på en situation som kan uppkomma när en elev som har valt en annan skola än den skola där hemkommunen annars skulle ha placerat honom eller henne drabbas av en allvarlig sjukdom eller funktionsnedsättning som inte var känd vid valet av skola. Vid en sådan situation gäller rätten till skolskjuts under förutsättning att det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för hemkommunen. Detsamma gäller om eleven valt en annan kommuns skola eller en fristående skola.

Som jag tidigare svarat förutsätter jag att huvudmannen och elevens hemkommun tar sitt ansvar för att tillförsäkra alla elever tillgång till den utbildning de har rätt till och i så hög utsträckning som möjligt tillgodose deras behov. Jag kommer därför att följa frågan för att vid behov kunna ta framtida initiativ.

Anf. 2 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Jag tackar skolminister Lotta Edholm för svaret på min interpellation, som är ett resultat av den skriftliga fråga jag tidigare ställt till ministern om samma viktiga frågeställning: barns rätt till skolskjuts vid allvarlig sjukdom eller funktionsnedsättning.

Bakgrunden till den interpellation vi nu debatterar är mitt eget engagemang för barn och unga. Jag skulle kunna säga att det går så långt tillbaka som till min tid i elevrådet på Nynässkolan i Gävle för många år sedan. Det var där det började, och det släpper aldrig riktigt taget om en. Det kanske också är ett delskäl till att jag som person i tidig ålder sökte mig till politiken och ett engagemang där. Allt är ju demokrati, om än i lite olika former och på olika platser i samhället. Oavsett om vi sitter i elevrådet i skolan eller som förtroendevalda i Sveriges riksdag är vårt arbete att vara en del i sökandet efter möjligheter till förbättringar i samhället. Sedan kan politiken leda oss dit på olika vägar, men ofta med övertygelsen om att en förändring behövs och varför den behövs.

Jag tror att jag och ministern i grunden är ganska överens i denna fråga om barns och ungas rättigheter. Det är särskilt viktigt att kunna stötta barn med allvarlig sjukdom eller funktionsnedsättning. Men jag ska

ärligt säga att jag hade hoppats på ett något tydligare svar från skolministern. Min uppfattning är att ministern väljer att sätta lite väl stor tilltro till kommunerna, som har ansvar för skolskjutsen enligt lag, och deras förmåga att ta hänsyn till barns behov.

Kommunerna må ha en skyldighet att ordna skolskjuts i fler fall än vad de brukar göra om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter, som ministern nämner. I praktiken hävdar dock kommunerna alltid att sådana svårigheter finns. Det finns ett oräkneligt antal exempel på att kommuner runt om i Sverige med en bred palett av argument sagt nej till skolskjuts för barn med sjukdom eller funktionsnedsättning. Det vanligaste är trots allt att det handlar om placeringskolan eller att man hänvisas till exempelvis en grundsärskola.

I många fall tvingas föräldrar överklaga och hamnar i ett virrvarr av lagstiftning. Förutom att barnet drabbats av sjukdom eller funktionsnedsättning, vilket i de flesta fall ändrar dess liv väldigt mycket oavsett, kan alltså föräldrar även behöva ta strid mot kommunen i en fråga om skolskjuts. Frågan man kan behöva ställa sig är om tiden bäst används till barnet eller till att argumentera med kommunen.

Jag vill här särskilt nämna det stöd jag fått av Barncancerfonden i denna fråga och den kommunikation vi haft. Barncancerfonden kommer, som ministern säkert förstår, i kontakt med många familjer som upplever det problem som beskrivs i min interpellation och som jag försöker förmedla här i kammaren.

Ministern kan naturligtvis inte ta ansvar för alla enskilda beslut, särskilt inte för dem som fattades före den tid då hon och regeringen tillträdde. Jag vill ändå nämna exempel på hur det ser ut i Sverige. I ett fall handlar det om en flicka med en funktionsnedsättning som tvingar henne att sitta i rullstol. Vi pratar om ett barn som går i grundskolans mellanstadium och har sina kamrater, sin skolgång och samtidigt en funktionsnedsättning att ta hänsyn till. Skolan hon går på är redan handikappanpassad, men flickan fick inte rätt till skolskjuts av kommunen. Om flickan hade bytt till en grundsärskola hade hon fått den rätten. I det här fallet handlade det dock inte om en intellektuell funktionsnedsättning utan om en fysisk skada. Därmed är grundsärskolan inte heller rätt placering. Nu förväntar jag mig inte att ministern ska svara angående det enskilda fall jag lyfter eller känna till det, men jag ville ta ett exempel.

Ministern sa i svaret att hon avser att följa frågan för att kommunerna ska ta sitt ansvar. Jag blir naturligtvis nyfiken på hur ministern avser att följa frågan. Det ställer ganska stora krav på kunskapsinhämtning, då det görs många prövningar av skolskjuts runt om i Sverige. Jag skulle vara tacksam om ministern kunde förtydliga detta.

Anf. 3 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Det här handlar om elever som har valt en annan skola än den som kommunen velat placera dem i och efter det råkat ut för en olycka, cancer eller

någonting liknande. Då har man inte rätt till skolskjuts utifrån det som ledamoten talar om. Det här rör säkerligen inte särskilt många barn, men för de barn det handlar om kan det få väldigt besvärliga konsekvenser om de tvingas byta skola eller om deras föräldrar tvingas bråka för deras rätt till skolskjuts, som man tidigare kanske inte haft behov av.

Samtidigt är det viktigt att slå fast att kommunen ska göra en individuell prövning, och jag förutsätter att denna görs utifrån barnets bästa. Men precis som jag sa i interpellationssvaret kommer jag att följa frågan för att se om vi eventuellt behöver ta några initiativ för att förändra situationen. Det som i så fall krävs är en lagändring, så det är inte gjort i en handvändning att förändra detta.

Anf. 4 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Jag tackar återigen ministern för svaret på min interpellation. Jag tackar också för svaret på den ytterligare fråga jag ställde här i debatten utifrån ministrarnas svar på interpellationen. Ministern får gärna förtydliga ytterligare hur hon avser att följa det här. Även jag är givetvis övertygad om att det kan behövas en lagstiftningsförändring.

Som jag redogjort för är barns rätt till skolskjuts viktig för mig och för alla de barn och föräldrar som drabbas av en lagstiftning som i mina och deras ögon är otillräcklig när det kommer till kommunernas ansvar för skolskjuts. Barnet har rätt till utbildning och är garanterad utbildning enligt skollagen, men kommunen kan vilja flytta på eleven. Sådana exempel finns på olika platser i Sverige.

Oavsett hur man ser på denna fråga är det uppenbart att samhället på alla sätt tjänar på att en elev som har behov av skolskjuts kan vara på plats i skolan, få utbildning och träffa kamrater. Värdet på det går naturligtvis inte att jämföra i kronor.

I mitt första anförande nämnde jag exemplet med en flicka som inte fick rätt till skolskjuts. Jag vill därför också lyfta ett exempel på när ett barn faktiskt fick det, för jag tycker att det är viktigt för debatten. Det var en pojke i en kommun i sydöstra Sverige som först fick nej, men där lokala politiker agerade, ändrade reglemente och möjliggjorde att den cancersjuka pojke som det handlade om fick den rätten.

Det är bra, men tyvärr agerar inte alla kommuner så – eller politiker, för den delen. Samtidigt finns det pågående ärendet med ett allvarligt sjukt barn som blivit nekad skolskjuts av kommunen och där föräldrarna själva ska försöka överklaga och få rätt i domstol. Att överklaga tar tid och energi och visar hur olika regler slår negativt mot föräldrar och barn samtidigt som de som är resursstarka troligtvis har bättre förutsättningar att överklaga och få rätt.

Det finns ett verkligt behov av att få till stånd en lagstiftning som gör regelverket och rätten lika i landet så att stödet med att ta sig till skolan som barn med allvarlig sjukdom eller funktionsnedsättning inte beror på i vilken del av landet barnet bor. Kanske kan ministern ta initiativ till en utredning i frågan om hur

lagstiftningen om skolskjuts skulle kunna förändras och förtydligas för att undvika att familjer hamnar i detta limbo beroende på vilken kommun de bor i.

Kommunernas invändning är i många fall att om de gör undantag för en person behöver de i praktiken göra det för alla, så uppenbarligen finns det ett starkt behov av en översyn och ett klagörande av lagstiftningen så att rätten till skolskjuts för barn utifrån särskilda behov inte skapar en praxis som blir ohållbar på andra sätt. Vi ska ha en lagstiftning som är rätt och riktig men som också skapar förutsättning för kommuner att hantera de frågeställningar som dyker upp.

Anf. 5 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Som jag sa inledningsvis är detta en fråga som berör relativt få elever, men de elever som det gäller berörs ju å andra sidan på ett väldigt allvarligt sätt. Detta visar också att det är stora skillnader mellan hur kommunerna hanterar sin skola över huvudet taget.

Jag tycker att det är bra när lokalpolitiker reagerar på det som man upplever som missförhållanden och tar initiativ som gör att en mycket liten grupp elever som är mycket utsatta faktiskt kan få den här möjligheten att behålla sin skolskjuts om man skulle råka ut för en olycka, funktionsnedsättning eller svår sjukdom.

Som jag har sagt tidigare är jag beredd att titta på detta och följa det, men jag vågar inte lova någonting här och nu i kammaren.

Anf. 6 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Jag tackar återigen statsrådet för svaret och för en bra debatt. Detta är mitt sista anförande.

Jag hoppas att skolminister Lotta Edholm tar med sig det jag har lyft fram här i dag – vilket ministern avser att göra, om jag har förstått det rätt – om behovet av en tydligare lagstiftning och av ett klagörande av barns rättigheter i det här fallet.

Det är inte rimligt med denna omfattande byråkrati och den kamp föräldrar behöver ta med kommunerna. Det är i mångt och mycket en kamp mellan David och Goliat i det här fallet, där föräldrar faktiskt får ta strid. Den som har resurser kanske kan vinna rätten till skolskjuts i domstol, medan den som inte har det kanske inte ens kan överklaga.

Jag tror personligen inte att det behövs stora drastiska förändringar i lagstiftningen. Men förändringar som tydliggör rätten, som klagör för kommunen och som helt enkelt gör det lättare för barn och föräldrar behövs. I slutändan tror jag att alla kan vara överens om en sak: Ju färre fall som hamnar i våra domstolar, desto mer sparar samhället i slutändan – pengar som kan användas till mer välfärd och en bättre skola för alla, där din rätt inte avgörs av var i Sverige du bor.

Jag hoppas verkligen att skolministern tar initiativ till en utredning som kan ge det svar om lagstiftningen som behövs. Frågan är värd att kolla närmare på, inte minst för alla barn som i dag är sjuka eller har en funktionsnedsättning och för fall som kommer att komma i framtiden.

Slutligen vill jag särskilt tacka Barncancerfonden som har bidragit med bra underlag och information till mig som ledamot så att jag kan lyfta fram exempel och behov av förändringar i lagstiftningen, vilket jag som förtroendevald i Sveriges riksdag har haft möjlighet att framföra till ministern i den här debatten.

Anf. 7 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Det finns naturligtvis möjligheter för kommunerna att beakta särskilda skäl för att behålla skolskjuts för den som har valt en annan skola än den närmaste skolan och sedan råkar ut för en olycka eller cancer eller något liknande som gör att personen måste ha skolskjuts till den skola som man har valt. För många föräldrar och elever kan det här bli ett stort problem när man i en redan svår situation tvingas hantera detta. Kommunerna ska naturligtvis titta individuellt på varje fall, och jag förutsätter också att kommuner faktiskt ser till barnens bästa när man gör den här typen av bedömningar.

Som jag har sagt är jag beredd att följa den här frågan och eventuellt, om det kommer att behövas, se över möjligheterna att förändra lagen. Men jag vågar inte lova något här och nu i kammaren.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2023/24:663 om totalt mobilförbud i grundskolan

Anf. 8 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Linus Sköld har frågat mig om hur jag avser att agera för att totalförbjuda mobiler i grundskolan samt när vi kan förvänta oss tilläggsdirektiv till den pågående utredningen om varaktigt stärkt trygghet och studiero i skolan (dir. 2023:154).

Det stämmer att Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna är överens om att det är dags att göra det till norm att alla skolor ska vara mobilfria under hela skoldagen. Rektor ska kunna besluta om undantag från denna regel.

Användandet av mobiltelefoner i skolan kan ha en negativ påverkan på lärandet och därmed även påverka kunskapsresultaten negativt. Av den senaste Pisaundersökningen från 2022 framgår bland annat att Sverige har ett sämre disciplinärt klassrumsklimat än många andra länder. Samtidigt visar bland annat rapporter från Folkhälsomyndigheten att nätmobbning, i likhet med övrig mobbning, har blivit allt vanligare under det senaste decenniet.

Att ha ett mobilförbud hela skoldagen har flera fördelar, inte minst att tillfällena för digitala kränkningar under skoltid kommer att minska eller försvinna helt. Vidare är det sannolikt positivt för den fysiska rörelsen, den psykiska hälsan och lästiden om skärmtiden minskar.

Frågan och dess fortsatta hantering bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och jag ser fram emot att återkomma om hur regeringen avser att gå vidare.

Anf. 9 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Den 2 november beslutade regeringen om direktiv 2023:154, det vill säga den utredning om trygghet och studiero som regeringen har tillsatt. I direktivet går det att utläsa att det ska bli tuffare tag nu. Lärares befogenheter ska bli större, fast vi så sent som för ett par år sedan lagreglerade lärares rätt till fysiska ingripanden. Det ska bli lättare att slänga ut elever ur undervisningslokalen, att stänga av elever och att omplacera elever tillfälligt eller permanent. Det ska bli fler akutskolor. Det ska bli minskat elevinflytande. Det ska bli konsekvenstrappor och förväntanskontrakt, och det ska, i likhet med när Jan Björklunds föräldrar gick i skolan, bli betyg i ordning och uppförande.

Men i direktivet till den särskilda utredaren finns inte ett enda ord om mobiltelefoner eller teknisk utrustning. Inte en enda gång förekommer ”mobil” eller ”telefon” – jag har sökt i direktivet. Ändå kommunicerade Lotta Edholm en lite dryg månad senare att skolan ska bli helt mobilfri.

Det har snart gått ett halvår sedan dess, och vi har fortfarande inte sett något ändringsdirektiv till den utredning som Lotta Edholm just hade tillsatt när hon kom på att skolan ska bli helt mobilfri.

Jag har heller inte sett något annat som har substans. Än så länge är beskedet bara en presskonferens. Varför gör regeringen så här, kan man undra. I sak är det ju en icke-fråga då lagstiftningen redan har ett generöst utrymme att göra skolan mobilfri. Som det är nu ska det beslutet fattas av rektor.

Det finns såklart anledning att ha en livlig debatt om vad skolans roll är. Ska den förbereda elever för det samhälle som de kommer att verka i, eller ska den vara en skyddad verkstad modellerad efter hur samhället såg ut när Jan Björklunds föräldrar gick i skolan?

Givetvis ska den förbereda för det framtida samhället. Hur gör den detta bäst? Jag skulle säga att denna debatt förs bäst av lärar- och rektorskollektiven. Att Lotta Edholm i detalj ska reglera vad som ska gälla på varje skola och i varje klassrum tycker jag verkar vara en sämre idé. Frågan kvarstår: Varför gör regeringen på det här viset?

I helgen mötte jag en man som, när jag började prata skolpolitik med honom, utbrast: Hur svårt ska det vara att få till ett mobilförbud? Jag svarade att jag, som har arbetat som både lärare och rektor innan jag började tjänstgöra som riksdagsledamot, inte har jobbat på en enda skola där det inte har varit mobilförbud. Det här vet ju Lotta Edholm mycket väl om – både att det är rektor som bestämmer och att det finns generösa möjligheter att ha en helt mobilfri skola.

Lotta Edholm vet detta mycket väl, men regeringen har förmodligen förstått att människor inte vet om det. Det var därför jag fick frågan i helgen, för folk vet inte att frågan om mobilförbud är en icke-fråga. Därför går regeringen ut och låtsas som att ett förbud behövs. Jag kan bara säga: Hatten av, Lotta Edholm, bra spelat! (Applåder)

Anf. 10 PAULA ÖRN (S):

Fru talman! Tack, skolministern, för svaret! Jag upplever att det inte riktigt finns något svar på frågan. Det finns en utredning som är tillsatt, och regeringen äger fritt de direktiv som utredningen har att arbeta utifrån. Ministern säger dock inte att det kommer ett tilläggsdirektiv eller att detta kommer att föras in, utan frågan bereds i Regeringskansliet. Då blir man lite nyfiken på vad det är som bereds, då alla fyra partier är helt överens.

Man blir också lite förvånad eftersom vi just nu i utbildningsutskottet hanterar motioner från bland andra Patrick Reslow om totalt mobilförbud i skolan, där utskottets majoritet avstyrker motionen med hänvisning till skollagens skrivningar om att rektor redan har de befogenheter som krävs för att, som det står, ”besluta att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid varje skoldags början”. I sådana fall ”ska föremålet återlämnas senast vid varje skoldags slut” – alltså ett totalt mobilförbud.

Sedan skulle jag vilja ta tillfället i akt och lyfta upp resonemanget. Jag har själv två tonårsdöttrar som ägnar ohemult mycket tid åt sina mobiltelefoner, och jag tror att vi både som politiker och, inte minst, föräldrar är rörande överens om oron över barns skärmanvändande, där vi ser att mer forskning kommer fram om riktigt små barns skärmanvändande. Min bild är dock att det är ett samhällsproblem och ett föräldraproblem.

Skolan är den institution där vi ska förbereda våra barn och unga för det samhälle – det numera mycket digitala samhälle – som vi lever i. Hur ska vi samtidigt klara att uppnå kraven? Jag vet att bland andra SKR efterfrågar en digital strategi på riktigt för skolan där vi kan balansera farorna och riskerna med skärmanvändande samtidigt som vi behöver och kräver ökad kunskap om digitalisering, digitala verktyg och AI och alla de förutsättningar de skapar. Var finns den?

Ministern nämnde också i sitt anförande Pisaundersökningen. Det är helt sant att det finns en kritik och att vi ligger något högre än snittet när det gäller störningar från digitala verktyg. En annan intressant sak som också lyfts upp i Pisaundersökningen är dock att de högsta poängen i matematik redovisas för de elever som använder mobilen i upp till två timmar per dag för leisure i skolan, alltså inte som undervisningsverktyg utan på fritiden. De har de allra högsta poängen i matematik. Detta avtar sedan vid mer användning än så.

Att använda digitala verktyg för lärandet verkar också leda till en positiv kunskapsutveckling. För de som aldrig använder mobiler, alltså noll – om det nu är vad ministern föreslår – jämfört med de som har upp till fem timmars användande av mobila verktyg för lärande stiger det från 455 till runt 480 poäng.

Jag vill fråga ministern om hon ser några risker med den dikotomi som vi upplever att ministern och hennes parti försöker skapa mellan digitala verktyg och lärande. Hur kan skolministern i stället agera för att hitta en balans i hanteringen av digitala läroverktyg, inklusive mobiler?

Sist men inte minst: Har inte rektor redan det mandat som krävs för totalt mobilförbud när så är önskvärt?

(Applåder)

Anf. 11 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! När jag först läste interpellationen blev jag positivt överraskad, för jag tänkte att Socialdemokraterna nu kanske äntligen inser att mobilerna är ett problem i skolans värld. Men när jag sedan hörde Linus Sköld förstod jag att han anser att skolan utan mobiler skulle vara en skyddad verkstad, att det är en icke-fråga och att vi inte förbereder för ett framtida samhälle om vi totalförbjuder mobiler.

Jag tycker att vi måste se detta ur barns och elevers perspektiv. Paula Örn väcker en helt annan fråga som handlar om huruvida man ska ha digitala verktyg i skolan eller inte. Det ska man naturligtvis ha.

När det gäller små barn tycker jag att man ska följa Barnläkarförbundets rekommendationer om att barn under två år inte ska utsättas för skärmar och så vidare. Med stigande ålder ska de kunna använda sig av skärmar, utifrån en vetenskaplig grund, nota bene. Det är inte alltid det sker, men detta har egentligen ingenting med barns egna privata mobiltelefoner att göra. Man får ändå förutsätta att en skola som till exempel tycker att det är viktigt att använda digitala hjälpmedel också ser till att dessa finns så att den inte är beroende av vad enskilda elever har för verktyg med sig i skolan.

När det gäller det vi nu vet från forskningen skulle jag säga att det har skett en förändring i attityderna i dessa frågor bara det senaste halvåret, där land efter land nu ser de stora problem som mycket användning av skärmar faktiskt innebär för barn och ungdomar.

Vi vet att barn och ungdomar sover i alldeles för liten utsträckning. Det är också så att barn som har olika typer av NPF-diagnoser sover betydligt mindre än andra barn och ungdomar. Vi ser hur den psykiska ohälsan ökar och att det finns en direkt koppling till skärmanvändandet i sig. Vi vet också att i de skolor som har totalt mobilförbud använder eleverna sina mobiler mindre på fritiden än vad elever som går i skolor där mobiler är tillåtna gör.

Vi ser att barn rör sig alldeles för lite. Självfallet tycker jag att barn ska röra sig på rasten i stället för att titta i sin mobiltelefon, för det har enorma hälsoeffekter, och kommer att få det framgent, om vi inte gör något åt detta.

När regeringen började titta ordentligt på denna fråga kändes det som att vi trampade ganska otrampad mark, men nu ett och ett halvt år senare ser vi att land efter land tar allvarligt på dessa frågor. Det finns mycket forskning som visar att framför allt små barn inte ska utsättas för skärmar i onödan.

Att vi från det här hållet – från Sveriges regering och riksdag – håller med om det och ser till att skydda våra barn tycker jag faktiskt inte är fel. När jag läste interpellationen trodde jag som sagt att även Socialdemokraterna nu hade förstått detta, men jag trodde uppenbarligen fel.

Anf. 12 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Lotta Edholm och jag har mötts rätt många gånger i talarstolarna vid det här laget, och jag har säkert gjort mig skyldig till exakt det sätt att debattera som Lotta Edholm nu använder, det vill säga att tillskriva motståndaren en annan uppfattning än han gett uttryck för och slå ned på den i stället för att bemöta det han faktiskt säger.

Jag vill påminna Lotta Edholm om att den lagstiftning som jag refererar till – och som jag alltså tycker är till fyllest givet att man kan ha en mobilfri skola och att mobiler i utgångsläget är förbjudet under undervisningstiden – genomfördes av Socialdemokraterna. Vi tog fram den lagstiftningen tillsammans med Liberalerna efter att också vi hade gått till val på detta. Lotta Edholm har alltså ingenting för att tillskriva mig uppfattningar som jag inte har gett uttryck för.

Lotta Edholm refererar till de positiva hälsoeffekter som ett totalt mobilförbud kan leda till, och jag tycker att hon behöver fundera på var den kunskapen kommer ifrån. Den kommer nämligen från det faktum att den lagstiftning som nu finns medger ett totalt mobilförbud, där rektorer och lärare har gjort bedömningen att det är det som är det mest effektiva. Det är detta som gör att Lotta Edholm har den uppgiften att referera till, vilket också understryker min tes att den lagstiftning som finns är till fyllest.

Hur som helst! Jag tycker att Lotta Edholm borde kunna redogöra för hur det gick till. Vad var det som hände mellan den 2 november och den 9 december 2023? Mellan den 2 november, då man fattade beslut om tillsättandet av utredningen om trygghet och studiero, och den 9 december måste det ha hänt någonting som gör att Liberalerna, de andra regeringspartierna och Sverigedemokraterna är överens om någonting som uppenbarligen borde ha ingått i utredningsdirektiven. Jag skulle vilja veta vad det var som hände under de fem veckorna.

Om Lotta Edholm inte kan svara på vad det innebär att frågan om ett totalt mobilförbud bereds i Regeringskansliet och när vi kommer att få ett ändringsdirektiv till den sittande utredningen kommer jag att tänka att Lotta Edholm bekräftar min slutsats att det här handlar om ett spel. Då handlar det här om att Lotta Edholm och hennes regering har sett att mannen jag träffade i helgen inte vet att det är möjligt att ha mobilförbud i alla skolor – och spelar på det. Man håller en presskonferens för att låta tuff och sträng och plocka populistiska poänger.

Om jag har fel kan ju Lotta Edholm komma med sakupplysningar gällande de frågor hon har fått i interpellationen och den här debatten, det vill säga: Vad hände mellan den 2 november och den 9 december, och när får vi ändringsdirektiven?
(Applåder)

Anf. 13 PAULA ÖRN (S):

Fru talman! Det finns såklart alltid en risk att det blir lite kaka på kaka när vi är två från samma parti som debatterar en fråga, men jag vill ändå understryka

det Linus Sköld lyfter upp gällande den lagstiftning som redan finns.

Jag vill också återigen ställa frågan till skolministern hur hon ser på utbildningsutskottets hantering av frågan. Det gäller till exempel motioner om mobilförbud, som man nu står i begrepp att avslå samtidigt som man är helt överens om att införa det – men ändå inte kan tala om ifall man tänker ge ett tilläggsdirektiv. Det är lite oklart vad det är som pågår.

Jag tyckte ändå att vi hade en ganska god ton i debatten och en samsyn kring problematiken med skärmarna, så jag värjer mig också lite för skolministerns uttalande att hon trodde att Socialdemokraterna tyckte att detta var viktigt men att vi inte alls tycker det. Det tycker vi ju; det säger både jag och Linus Sköld. Vi delar oron för vad skärmar gör med våra barn, inte bara i skolan utan i ett vidare samhällsligt begrepp.

I politiken brukar vi ibland prata om att klara av att hålla två tankar i huvudet samtidigt, och det hoppas jag att vi kan göra också i debatten om digitala verktyg, mobiler och annat. Jag hoppas att vi kan prata både om vad vårt samhälle kräver – och vad det kräver av skolan – avseende digitala verktyg som mobiler och andra saker och om hur vi som samhälle ska lyckas begränsa barns användning av skärmar på fritiden.

Som sagt: Detta är absolut inte otrampad mark. Lagstiftningen trädde i kraft 2022, före valet och innan regeringen tillträdde. Rektor har befogenhet att införa totalt mobilförbud. Vi upprepar därför frågan: Vad är det som ska förändras?

(Applåder)

Anf. 14 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Linus Sköld säger nu att han inte gav uttryck för åsikten att mobilanvändandet inte är ett problem. Men att stå här i Sveriges riksdag och raljant prata om att skolan inte ska vara en skyddad verkstad, att vi inte ska gå tillbaka till en skola som är som Jan Björklunds föräldrars skola, att det här är en icke-fråga och så vidare ger naturligtvis intrycket att Socialdemokraterna inte har förändrat sig en millimeter sedan den dagen då just Jan Björklund var skolminister och Socialdemokraterna hånade idén om mobilförbud i skolan.

Då handlade det väldigt mycket om att mobilerna störde undervisningen, och i dag har forskningen på området kommit mycket längre. Vi vet nu att det också leder till helt andra typer av problem, till exempel att barn sover alldeles för lite och att de har väldigt svårt att koncentrera sig. Mobiltelefonerna stör möjligheten till social samvaro, minskar barns fantasi och så vidare. Det finns mycket forskning på det här området.

Linus Sköld säger också att det faktum att vi kan jämföra och se att barn som går i skolor där man redan i dag har ett totalt mobilförbud använder mobiltelefonerna mindre – har mindre skärmtid – även hemma är ett argument för att lagstiftningen fungerar. Jag kan ju tycka så här: Om vi ser att det är på det sättet, borde då inte *alla* barn få den möjligheten? Borde vi inte påverka samhället på de sätt som vi faktiskt kan påverka

samhället, det vill säga genom att se till att skoldagen av princip är mobilfri? Sedan ska rektorer naturligtvis kunna bestämma om avsteg från detta, men detta ska vara principen – just för att vi ser positiva effekter i de skolor som faktiskt har det på det sättet.

När det kommer till den andra frågan bereds den just nu i Regeringskansliet. Man tittar på just tilläggsdirektiv som rör den här frågan. Jag ser naturligtvis fram emot att också då ha en diskussion om detta med Socialdemokraterna.

Anf. 15 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag tänker att Lotta Edholm undviker att svara på frågan vad som hände mellan den 2 november och den 9 december. Varför var det inte aktuellt att ha med ett totalt mobilförbud i direktiven till den pågående utredningen om nu regeringspartierna en månad senare kunde komma med ett gemensamt utspel om det? Och varför har vi sedan dess inte fått se något mobilförbud?

”Frågan bereds i Regeringskansliet” är regeringska för ”Vi skjuter det framför oss”. Sannolikheten att det kommer att bli något mobilförbud under den innevarande mandatperioden bedömer jag därför som mycket liten om inte Lotta Edholm vid den här tidpunkten kan komma med ett besked i frågan.

Detta leder mig till samma slutsats en gång till: Regeringen vet att den man jag mötte i helgen och som undrade hur svårt det ska vara att få till ett mobilförbud – och att män och kvinnor som han, som inte följer skolpolitiken på nära håll och som inte jobbar i skolan – inte vet om att det redan är fullt möjligt att ha mobilförbud i skolan. De vet inte om att mobiler är förbjudna i undervisningen redan som det är, i utgångsläget. Och detta kapitaliserar regeringen på.

Det finns ett ord för detta, och det ordet är populism.
(Applåder)

Anf. 16 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag tycker att hela diskussionen är märklig. Å ena sidan tycks Socialdemokraterna vara upprörda över att det inte kommer ett tilläggsdirektiv tillräckligt snabbt, å andra sidan tycker de att detta inte är något problem. Det är en icke-fråga, som Linus Sköld har sagt. Med de tankarna borde ju Socialdemokraterna vara glada över att vi ännu inte har fått fram ett tilläggsdirektiv i denna fråga. Uppenbarligen är ett totalt mobilförbud inte ett problem i Socialdemokraternas värld.

Jag ser att det är ett stort problem att många barn och ungdomar använder sina mobiler alldeles för lång tid varje dag. I de skolor som har ett totalt mobilförbud kan man se att ungdomarna använder sina mobiler mindre. Vi ser stora problem när vi läser av Pisa – faktiskt större problem än i de flesta andra länder i världen. Ska vi då inte göra någonting åt detta?

Om Socialdemokraterna tycker att vi då backar in i framtiden, att skolan blir som en skyddad verkstad eller att skolan kommer att bli som på Jan Björklunds

föräldrars tid ska vi förstås inte göra det. Men jag trodde faktiskt att Socialdemokraterna hade kommit lite längre i den här frågan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2023/24:653 om Institutet för mänskliga rättigheter

Anf. 17 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Per-Arne Håkansson har frågat jämställdhets- och biträdande arbetsmarknadsministern om hon avser att inom sitt ansvarsområde ta några initiativ för att en nationell strategi ska tas fram för att stärka arbetet med rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Per-Arne Håkansson har också frågat jämställdhets- och biträdande arbetsmarknadsministern om hon bedömer att Institutet för mänskliga rättigheters existens är säkerställd ur ett långsiktigt perspektiv och om hon avser att vidta några åtgärder.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Regeringens funktionshinderspolitik tar sin utgångspunkt i Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter, bland annat FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, och är en del i arbetet för ett mer jämlikt samhälle där människors olika bakgrund eller förutsättningar inte ska avgöra möjligheten till delaktighet i samhället.

För uppföljning av det nationella målet för funktionshinderspolitiken finns en strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken som gäller under perioden 2021–2031. Strategin innebär att uppföljningen av funktionshinderspolitiken ska genomföras av 29 myndigheter och att Myndigheten för delaktighet ska ge dessa myndigheter stöd.

Strategin gör det också möjligt att följa utvecklingen och att bedöma om vidtagna åtgärder bidrar till genomförandet av FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. På så sätt kan utveckling och framsteg följas samtidigt som brister identifieras.

Regeringens ambition under mandatperioden är att med resultatet av uppföljningen som grund bereda en särskild handlingsplan för funktionshinderspolitiken som kan beslutas 2026. Detta är ett viktigt framtidsarbete som involverar hela regeringen.

I uppföljningen av det nationella målet för funktionshinderspolitiken har vi kunnat konstatera framsteg bland annat när det gäller arbetet med att undanröja brister i tillgänglighet inom flera samhällsområden. Men vi kan samtidigt konstatera att levnadsförhållandena för personer med funktionsnedsättning totalt sett fortsatt är sämre än för den övriga befolkningen även om det finns skillnader mellan olika grupper av personer med funktionsnedsättning.

Vi vet exempelvis att personer med funktionsnedsättning är mer utsatta för våld jämfört med övrig

befolkning. Regeringen har därför gett Myndigheten för delaktighet flera uppdrag, bland annat att kartlägga och utveckla stödmaterial om våld mot barn och unga med funktionsnedsättning samt att göra en fördjupad kartläggning av hedersrelaterat våld.

Regeringens ambitioner inom området psykisk hälsa är också tydliga. Det förebyggande och främjande arbetet ska stärkas, antalet suicid ska minska och vården och omsorgen för personer med psykisk ohälsa ska bli mer tillgänglig och jämlik. I arbetet ska en ny nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention tas fram. Inför framtagandet av den nya strategin har 24 myndigheter medverkat för att ta fram underlag, däribland Myndigheten för delaktighet.

Samtidigt pågår reformen med fritidskortet för att ge barn och unga ökad tillgång till en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra, vilket självklart inkluderar barn och unga med funktionsnedsättning.

Regeringen har även vidtagit flera åtgärder på skolområdet för att elever ska få tillgång till effektiva stödinsatser i rätt tid, bland annat genom stora satsningar för att ge skolorna bättre möjligheter att anställa fler speciallärare och inrätta fler särskilda undervisningsgrupper.

När det gäller frågan om Institutet för mänskliga rättigheter kan jag konstatera att institutet fyller en viktig funktion för genomförandet av FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Målet för politiken för mänskliga rättigheter är att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. I budgetpropositionen för 2024 framgår att regeringen anser att Institutet för mänskliga rättigheter spelar en central roll i arbetet genom att utifrån ett helhetsperspektiv följa, undersöka och rapportera hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas i Sverige. I propositionen framgår det tydligt att institutets roll och uppdrag kvarstår.

Anf. 18 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall för svaret på den interpellation jag ställde till jämställdhets- och biträdande arbetsmarknadsminister Paulina Brandberg.

Detta var tänkt som en uppföljning på den debatt jag hade med Paulina Brandberg här i kammaren i inledningen av mandatperioden. Då aktualiserades frågan om Institutet för mänskliga rättigheters fortsatta existens. Det inrättades ju den 1 januari 2022. Institutet, som har sitt säte i Lund, tillkom efter ingående utrednings- och beredningsarbete i konstitutionsutskottet. När beslutet togs reserverade sig Moderaterna mot det.

Även om vi i Sverige på många sätt har ett mycket gott renommé när det gäller mänskliga rättigheter globalt och har varit pådrivande och delaktiga i en rad internationella konventioner som tagits fram genom FN:s försorg och i andra sammanhang, och även om vi sedan flera decennier tillbaka har organ som

Diskrimineringsombudsmannen och Barnombudsmannen och sedan 1809 har haft justitieombudsmannaämbetet, har vi saknat ett oberoende institut för att följa upp arbetet med mänskliga rättigheter kontinuerligt. Det var detta som låg till grund för det initiativ och det beslut som ledde fram till inrättandet.

För ett år sedan uttalade Sverigedemokraterna, som ju tidigare var med och fattade beslutet om bildande, att man ville lägga ned institutet i fråga. Jag har heller inte sett någon inom detta parti som har motsagt det.

Moderaterna är det största regeringspartiet, och Sverigedemokraternas inflytande är avgörande för regeringens arbete. Utifrån detta såg jag institutets framtid som ytterst osäkert. Det var nog inte bara jag som gjorde det.

Jag noterade att det kom ett öppet brev från 49 organisationer i Sverige om ett tydligt ställningstagande från regeringen om att institutet skulle få fortsätta med oförändrade resurser och i en oberoende ställning bedriva sitt viktiga arbete.

Bland organisationerna som då agerade fanns Amnesty, Svenska FN-förbundet, Hörselskadades Riksförbund, RFSU, Unicef Sverige, Verdandi och Äldreupproret, alla med frivilliga ideellt samhällsengagerade företrädare bakom sig.

Det är den oberoende ställningen som är central i institutets verksamhet. Det ska kunna verka, följa upp och bidra till att långsiktigt säkerställa rättigheterna i Sverige i enlighet med de principer som antogs i Paris 1993, där Sverige var med.

Det framgår också där vilka uppgifter en sådan institution ska ha, vikten av en bred representation från det civila samhället och även vilka arbetsmetoder som ska kunna användas. Det är utifrån det arbetet som jag i min interpellation vände mig till Camilla Waltersson Grönvall.

Detta arbete har just inletts. Vi ser att det kommer rapporter. Så sent som i mars var det FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning i Genève som tog upp frågan, och Institutet för mänskliga rättigheter fick redogöra för läget i Sverige.

Det togs upp frågor om att utbildningsnivån i Sverige bland funktionshindrade är lägre, arbetslösheten högre, den ekonomiska utsattheten större och den psykiska och fysiska hälsan sämre.

Camilla Waltersson Grönvall säger här att det ska till en handlingsplan, och den ska vara klar 2026. Jag tänker att det behöver hända saker fram till dess.

Avser Camilla Waltersson Grönvall att ta initiativ för att fram till dess följa upp arbetet utifrån den kritik som framförts? Kan vi räkna med att institutets arbete får fortsätta såsom det är tänkt?

(Applåder)

Anf. 19 EWA PIHL KRABBE (S):

Fru talman! Den 11–12 mars i år förhöordes regeringen av FN:s funktionsrättskommitté i Genève om hur Sverige lever upp till rättigheterna för personerna med funktionsnedsättning, som interpellanten har redogjort för. Det är en ganska skarp kritik som riktas

mot Sverige. Nu har FN efter sin granskning kommit med rekommendationer till Sverige. Jag tänkte inrikta mig på ett par punkter.

Funktionsrätt Sverige, som jag tror samlar 53 organisationer inom funktionshinderrörelsen, säger i en kommentar: "FN bekräftar vår bild av en negativ utveckling inom flera områden för personer med funktionsnedsättning i Sverige. Nu behöver vi en gång för alla en funktionsrättspolitik som är baserad på rättigheter och som innehåller konkreta reformer som gör verklig skillnad i människors vardag."

FN:s funktionsrättskonvention gäller i Sverige sedan 2009, vilket innebär att den svenska staten har förbundit sig att leva upp till konventionens innehåll. Men konventionen har inte införlivats i svensk lagstiftning. FN framhåller i sin rapport att konventionen behöver bli lag i Sverige. Det finns många exempel inom skolan, på arbetsmarknaden och i vården där man skulle kunna påbörja arbetet med en lagstiftning som skyddar de personer som har funktionsnedsättning.

En annan del som tas upp i rapporten och som jag tänkte uppehålla mig vid är frågan om att stärka funktionsrättsorganisationernas roll och finansiering. Det behövs för att få ett mer inkluderande samhälle. Jag återkommer till det, fru talman.

Först vill jag uppmärksamma några citat av ordföranden Rosemary Kayess avslutningstal på FN:s funktionsrättskommittés möte i Genève i våras. Hon säger bland annat: Sverige har en mängd resurser att dra nytta av för sin lag- och policyreform. En sådan resurs är den höga nivån av expertis från svenska organisationer för personer med funktionsnedsättning – den är stark – och detta har visats under hela denna rapporteringsprocess. Jag uppmanar starkt Sverige att noggrant rådfråga och aktivt involvera dessa organisationer i er reformagenda. Det nationella institutet för mänskliga rättigheter är också en potentiell resurs, men det behöver stärkas och ha ett utvidgat mandat med tillräckliga resurser.

Jag nöjer mig med att peka på dessa två områden. Det rekommenderas med skärpa från FN:s övervakningskommitté att använda hela den expertis som finns i den svenska funktionsrättsrörelsen, det vill säga att man måste ta funktionsrättsrörelsen på större allvar i svensk politik. Därmed måste man också ta ett större ansvar för dess finansiering.

Den har nu ungefär 188 miljoner i statliga anslag, och den omsätter kanske 600 miljoner. Men då är det väldigt många andra saker som den får in pengar från: donationer, lotterier och sådant. Kommittén gör rekommendationen att stärka det nationella institutet för mänskliga rättigheter.

Därför vill jag fråga statsrådet: Hur ser statsrådet på dessa rekommendationer? Kommer regeringen att ta till sig kritiken och påbörja ett närmare arbete tillsammans med funktionsrättsorganisationerna, och kommer man att stärka institutet i enlighet med rekommendationerna?

(Applåder)

Anf. 20 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack först till Per-Arne Håkansson för frågan och för det genuina engagemang som ledamoten har för att mänskliga rättigheter ska respekteras och säkerställas över hela jorden.

Jag kan försäkra ledamoten om att det som fanns i mitt inledande svar också är det svar som gäller. Det framgår väldigt tydligt i regeringens proposition och i budgeten som lämnas i denna proposition att institutets roll och uppdrag kvarstår. Jag delar också ledamotens uppfattning att det är oerhört viktigt att institutet har en oberoende ställning.

Jag kan också berätta att inför bland annat det möte i Genève med just FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning som hölls den 11–12 mars hade jag omfattande möten med de organisationer som fanns med där och som också hade träffat kommittén. Där fanns naturligtvis institutet med. Det hade också gjort en särskild rapport inför detta möte. Det var en del av det underlag som regeringen förberedde sig med när vi mötte denna kommitté.

Jag vill också passa på att tacka Ewa Pihl Krabbe för hennes engagemang för människor med funktionsnedsättningar. Jag kan tycka att det är sorligt. Vi konstaterar att trots att vi är ett av världens främsta välfärdsländer ser vi att vi har en överrepresentation av människor med funktionsnedsättningar när det till exempel gäller, som jag nämnde i mitt inledande anförande, våld och olika slags utsatthet. Situationen i skolan är uppenbar. Det lyfte också ledamoten fram. Det handlar också om arbetsmarknaden. Där finns en hel del att göra.

Jag tar mitt uppdrag på oerhört stort allvar, och regeringen tar uppdraget på väldigt stort allvar. Men det är också viktigt att konstatera att uppgifterna för rapporteringsperioden som vi överlämnade till FN i Genève också grundar sig på de föregående mandatperioderna.

Jag säger inte detta med någon annan intention än att konstatera att det faller ett ganska tungt ansvar på oss alla. Det gäller kanske särskilt de partier som leder regeringarna.

Jag känner en stor ödmjukhet inför de här frågorna. Jag tror att det är bra att också de tidigare regeringspartierna känner en stor ödmjukhet över den rapport vi överlämnade och de brister som fanns däri.

Precis som ledamoten Pihl Krabbe säger är det väldigt viktigt att vi stärker och lyssnar på våra olika organisationer som arbetar med funktionsrättigheter. Jag tar dem på allra största allvar.

Det gör jag bland annat i morgon när jag återigen träffar den funktionsdelegation som jag är väldigt glad över att jag träffar ett antal gånger per år. Jag försöker också att använda den som ett sätt att visa hur hela regeringen är delaktig i att arbeta för stärkta rättigheter för personer med funktionsnedsättningar.

Det är verkligen hela regeringens ansvar, precis som det har varit tidigare. Det innebär till exempel att skolfrågor är en viktig del för

Utbildningsdepartementet. Ett annat exempel är naturligtvis arbetsmarknadsfrågor kopplat till Arbetsmarknadsdepartementet.

Anf. 21 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Tack även för detta svar, Camilla Waltersson Grönvall, och för responsen på inläggen hitills! Jag uppfattar att det finns ett engagemang hos Camilla Waltersson Grönvall för att ta tag i dessa frågor.

Jag tror ändå att det är viktigt att vi följer upp detta. Det finns ju också en annan sida av saken, nämligen den samfälliga kritik som riktas från organisationer och granskande institutioner.

Så sent som i dag hade vi i konstitutionsutskottet besök av Institutet för mänskliga rättigheter, som redogjorde för sin årsrapport för 2024 som jag tänker att regeringen också har fått en god inblick i. Där framhålls hur situationen för mänskliga rättigheter har gått tillbaka, framför allt när det gäller funktionshindersfrågorna, sedan ungefär 2013 och att detta har varit en tendens i hela Europa. Det är en oroande tendens och en signal att ta på största allvar.

I debatten lyfter vi ofta fram vikten av skärpta påföljder och starka ingripanden från staten i olika sammanhang för att stävja kriminalitet och våld, men samtidigt behöver vi också ha med oss frågorna om mänskliga rättigheter. Det handlar om institutionerna och hur det fungerar där. Det handlar om kriminalvården, där vi ständigt får signaler om en svår situation. Det handlar också om vardagsfrågor som digitalisering, till exempel hur e-legitimation ska kunna hanteras utifrån ett perspektiv där alla kan vara delaktiga.

Institutet för mänskliga rättigheter efterlyser också att vi tittar över möjligheterna att skapa en uppdaterad strategi för mänskliga rättigheter. Den senaste antogs för tio år sedan, och sedan dess har en hel rad reformer tagits fram. Bland annat har barnkonventionen inlemats i svensk lag och Institutet för mänskliga rättigheter bildats. Även vikten av att öka kunskapen och medvetenheten om mänskliga rättigheter betonas. Jag tänker att detta är frågor att ha med i agendan framöver.

Jag vill fråga Camilla Waltersson Grönvall hur hon ser på att detta behöver följas upp och att det behöver ske kontinuerligt. Och med all respekt för den handlingsplan som är på gång till 2026 tror jag att det är många som är otåliga och vill se att det händer saker i denna riktning tidigare än så.

Anf. 22 EWA PIHL KRABBE (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret och engagemanget.

Under väldigt många år har jag i min tidigare roll som politiker i region och landsting haft förmånen att arbeta mycket intensivt tillsammans och i dialog med funktionshindersrörelsen. Jag är djupt imponerad av deras arbete med att ständigt och ibland i motvind föra fram sina åsikter för att förbättra för sina många gånger mycket hårt drabbade medlemmar.

De behöver dock mer resurser finansiellt för att kunna ta till vara medlemmarnas intresse och driva sitt intressepolitiska arbete gentemot skyldighetsbärarna, alltså politiker i kommun, region och riksdag och andra beslutsfattare. Som jag sa tidigare har de även insamlingar, lotterier och donationer som inkomstkällor, men det räcker inte, vilket också FN har konstaterat.

Statsbidraget har urholkats under de senaste 15 åren, vilket medfört försämrade förutsättningar för rörelsens arbete. Det får vi alla ta till oss. I mitt hemlän Skåne har de senaste årens regionala bidragsgivning gjort att exempelvis Funktionsrätt Skåne nu är tillbaka på 2009 års nivå för bidragsgivning. Det är inte att stärka organisationerna, som FN tycker att man ska göra. I valrörelsen deklarerade sju av åtta partier att de ville höja statsbidragen.

Min avslutande fråga till statsrådet är om statsrådet anser att funktionsrättsorganisationerna bör ges ökat inflytande och mer dialog, och också högre grad av finansiering i enlighet med FN:s rekommendationer.

Anf. 23 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att också jag är djupt imponerad av dessa organisationer, men kanske framför allt av alla dessa närstående som dagligen kämpar och arbetar med människor som behöver så mycket. Dessa föräldrar, syskon och närstående på olika sätt gör ett fantastiskt stort arbete.

Jag har intentionen att verkligen försöka öka dessa organisationers inflytande. Därför har jag också försökt utforma Funktionshindersdelegationen på ett sådant sätt att det alltid finns möjlighet att komma in med frågor och att påverka vilka frågor man vill diskutera med vilket statsråd.

Ett exempel på detta var ett mycket bra möte där civilminister Erik Slottnér diskuterade just de digitala utmaningarna, till exempel e-legitimationen som ledamoten Håkansson nämnde. För att man ska kunna vara delaktig i ett digitalt samhälle är detta en viktig fråga. Vi ska vara ärliga och säga att ett sådant samhälle också innebär förutsättningar för ökad delaktighet, men det finns uppenbara risker och svårigheter som vi måste identifiera för att kunna säkerställa att alla människor kan vara delaktiga.

Det är precis så jag tänker att man ska ha den här dialogen: Man frågar dem som det berör och dem som har insikt i och förståelse för vad detta betyder.

Jag kan försäkra ledamöterna att jag inte är någon anhängare av hyllvärmare och en massa prat. Jag är en person av verkstad och vill naturligtvis också att det ska ske en stor förändring. Detta till trots är det viktigt att det finns en systematik och att vi hela tiden följer upp vad som händer för att kunna sätta in rätt insatser.

Jag är också glad över att vi från regeringen i vårt arbete med att flytta över fokus från förövare till brottsoffer inkluderar just personer med funktionsnedsättning eftersom de är så överrepresenterade när det gäller att vara brottsoffer. I det perspektivskiftet, när vi nu

både skärper straff och stärker hela det brottspreventiva arbetet, är det väldigt tydligt att detta är frågor som kommer att ge personer med funktionsnedsättning bättre förutsättningar.

Jag vill återigen lyfta att vi den 22 mars 2024 fick de sammanfattande slutsatserna och rekommendationerna till Sverige från FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vi har alltså precis mottagit dem, och de behöver översättas så att vi får en större möjlighet att sätta oss in i vad de innebär. Denna beredning har precis påbörjats inom Regeringskansliet. Jag och regeringen kommer att återkomma med hur vi på olika sätt kommer att möta dessa rekommendationer.

Anf. 24 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka för inläggen och diskussionen om dessa frågor. Frågorna spänner över ett brett område. Det är dels frågan om Institutet för mänskliga rättigheters fortsatta existens, dels den kritik som nyligen framfördes i Genève utifrån funktionsrättsfrågorna för svenskt vidkommande. Det är en del av de uppgifter som Institutet för mänskliga rättigheter har att följa upp och jobba med.

Men det handlar om det breda perspektivet, alla människors lika värde och rätt och hur vi kan stärka kunskapen och medvetenheten om mänskliga rättigheter och frågor om det i det svenska samhället. Jag ser institutet som ett viktigt redskap för att lyfta fram det.

Det ligger också i sakens natur att det ska vara en oberoende instans som kan komma med skarp kritik mot sittande regering. Det får sittande regering då ta som konstruktiv kritik, utifrån omsorgen om att det på lång sikt ska bli förbättringar i dessa frågor om mänskliga rättigheter.

Min förhoppning är att denna diskussion är ytterligare ett steg på vägen mot att vi på lång sikt ska kunna stärka dessa frågor och därmed att det motstånd som tidigare funnits kanske inte längre hörs, eftersom detta visar sig vara en väg framåt för att stärka dessa frågor.

Jag hoppas att vi återkommer till detta. Vi kommer självklart att följa upp de förslag som Camilla Waltersson Grönvall har lagt fram här, för att se om de stämmer och om de leder åt rätt håll.

Anf. 25 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack, interpellanten Per-Arne Håkansson och Ewa Pihl Krabbe, för ert engagemang i dessa viktiga frågor!

Jag vill ta tillfället i akt och lyfta fram att det också fanns en del positiva saker i det svar vi fick från kommittén den 22 mars. Man välkomnade bland annat just att Sverige har inrättat Institutet för mänskliga rättigheter, att vi har inrättat en interdepartemental arbetsgrupp med uppgift att bistå i genomförandet av funktionshinderspolitiken, att vi har inkorporerat barnkonventionen och att vi har beslutat om en strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken.

Jag uppfattade detta från kommittén som att det är oerhört viktigt att det finns en systematik i hur man följer upp och hur man utvärderar, för att också kunna säkerställa att man gör rätt insatser.

Men naturligtvis har vi också fått ett flertal rekommendationer som omfattar ett flertal politikområden. De bereds, som jag beskrev för en liten stund sedan, inom Regeringskansliet.

En viktig del av den här styrningen är att vi ska kunna genomföra detta genom att följa upp och att resultatet av insatserna ska kunna bedömas. Då är det också viktigt att vi som politiker är goda förebilder och arbetar tillsammans för att se hur vi ska kunna genomföra det här på bästa möjliga sätt.

Därmed vill jag avsluta med att tacka för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:652 om kostnaderna för hyrläkare

Anf. 26 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Lena Bäckelin har frågat mig vilka initiativ jag och regeringen har för avsikt att ta för att hantera situationen med hyrläkare.

Inledningsvis vill jag framhålla att regeringen och jag själv är medvetna om utmaningarna i hälso- och sjukvården, som också påverkas av den ekonomiska situationen i region- och kommunsektorn. Staten kan inte fullt ut kompensera för regionsektorns underskott. Det är sjukvårdshuvudmännen, med direktvalda politiker på kommun- och regionnivå med beskattningsrätt, som ansvarar för att tillhandahålla god hälso- och sjukvård. Inom ramen för det kommunala självstyret har kommuner och regioner stor frihet att välja till exempel hyrbemanning.

Jag har noterat att regionerna gemensamt ingått ett nationellt avtal om hyrbemanning i hälso- och sjukvården i syfte att minska kostnaderna och beroendet av hyrbemanning. En långsiktigt egen bemanning ger ökad kontinuitet för patienterna och bättre förutsättningar att utveckla hälso- och sjukvårdens verksamheter med god arbetsmiljö. Regeringens primärvårdsreform har särskilt fokus på att öka kontinuiteten och öka förutsättningarna för att bedriva vård i glesbygd.

Hyrbemanning kan vara värdefull vid exempelvis tillfälligt ökat behov av personal eller särskild kompetens.

Jag vill understryka att personalen är hälso- och sjukvårdens viktigaste resurs och grunden som hälso- och sjukvården vilar på. Regeringen har därför gett Socialstyrelsen ett uppdrag att ta fram förslag till en nationell plan för att förbättra hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning. Den nationella planen ska bland annat visa vilka insatser som behövs, för både befintlig och ny vårdpersonal, för att förbättra kompetensförsörjningen. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2024.

Staten och Sveriges Kommuner och Regioner ingick i december 2023 fem överenskommelser på sjukvårdsområdet som tillsammans med det i budgetpropositionen för 2024 beslutade sektorsbidraget omfattar cirka 10 miljarder kronor.

Inflationen pressar regionernas ekonomi. De försämrade resultaten i regionerna beror i huvudsak på tillfälligt högre pensionskostnader. Sedan regeringens budgetproposition lades för 2024 har utsikterna för regionernas ekonomi dessutom försämrats ytterligare. De ökade pensionskostnaderna påverkar bland annat sjukvårdens personalbudgetar.

Ett antal regioner har varslat personal eller aviserat om personalneddragningar. Samarbetspartierna skjuter därför till 6 miljarder kronor till regionerna i årets vårandringsbudget. Storleksordningen på medlen motsvarar personalkostnaden för cirka 7 000 sjuksköterskor. Regeringens uttryckliga förväntan är att regionerna använder pengarna för att undvika generella uppsägningar av sjukvårdspersonal.

Regeringen har även aviserat att en effektivitetsdelegation ska inrättas för att ge regionerna stöd för effektivisering inom hälso- och sjukvården. Flera steg tas för bättre statlig styrning.

Med det vill jag tacka Lena Bäckelin för frågan. Jag ser fram emot debatten.

Anf. 27 LENA BÄCKELIN (S):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

I Sverige har vi i dag ett system med hyrläkare eller hyrpersonal, och regionernas kostnader för dessa skenar i många delar av landet. Regionernas kostnader för hyrbemanning inom hälso- och sjukvården ökade med 17 procent, eller 1 375 miljoner kronor, under 2023.

För min hemregion Jämtland Härjedalen är ökningen av kostnaden för all hyrpersonal under andra halvåret 2023 jämfört med andra halvåret 2022 hela 70 procent. Ökningen för hyrkostnad i primärvården 2023 jämfört med 2022 är hela 51 procent för min hemregion Jämtland Härjedalen. På området psykiatri har kostnaderna ökat med hela 124 procent.

Fru talman! Jag frågar mig om inte slantarna hade kunnat användas bättre. Det frågar sig också en husläkare i Hudiksvall i en intervju i SVT i april, i samband med ett inslag om denna regerings så kallade satsning på sjukvården som lades fram på en presskonferens. Det handlade om en utredning för 500 000 kronor – det måste vara en promilles promilles satsning – för att undersöka effekten av förkylningsmedel när sjukvården, som denna husläkare framhåller, i stället behöver ta krafttag för att göra något åt hyrpersonalkaosen.

Totalt lade regionerna 9,3 miljarder på hyrpersonal 2023. Kostnadsredovisningen för helåret 2023 visar också på en fortsatt ökning av kostnaderna. Region Jämtland Härjedalen, min hemregion, hade den största ökningen av alla regioner från 2022 till 2023, vilket är mycket oroande. Detta är inte hållbart – inte för ekonomin, inte för den fasta personalens arbetsmiljö och inte för patienterna.

Fru talman! I ett inslag i SVT i mars i år, som jag skrev om i min fråga till statsrådet, fick vi en inblick i hur verkligheten ser ut på många hälsocentraler i glesbygd. I inslaget besökte man Svegs hälsocentral, min hälsocentral, i Härjedalen. Enhetschefen menade att det i nuläget inte går att bedriva trygg och säker vård där utan hyrläkare. Inhyrda läkare stod för 80 procent av de totala läkarkostnaderna. Lägg därtill att det är en hälsocentral med cirka 20 mil till närmaste sjukhus.

I min hemkommun har man till och med haft hyrundersköterskor inom omsorgen för att klara uppdraget. Beroendet av hyrpersonal – läkare, sjuksköterskor och undersköterskor – har ökat i hela landet. Det är bland annat av den anledningen som jag frågar statsrådet vilka initiativ regeringen har för avsikt att ta för att råda bot på hyrpersonalkaosen.

Anf. 28 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, Lena Bäckelin, för din fråga, som är synnerligen angelägen! Men låt mig ändå inledningsvis säga att ledamoten går händelserna i förväg eftersom vi inte har beslutat om att staten har ansvar för sjukvården, och därför kan jag inte på något vis styra över det som händer.

Jag vet att ledamoten, precis som många andra ledamöter, efterfrågar mer statlig styrning inom många områden. Jag ser ju i nästan alla interpellationer som ställs till mig att man önskar att regeringen eller jag i min roll som statsråd skulle kunna åtgärda saker och ting – men det är självstyre som gäller, vilket framgår av mitt svar.

När det gäller hyrpersonal har jag återkommande lyft fram att jag är väldigt glad över att regionerna har samlat ihop sig till ett gemensamt initiativ. De är överens om spelreglerna så att man inte får konkurrens mellan regionerna. De har en samsyn i detta.

Bemanningsanställda är till för tillfälliga toppar, men i dag har det blivit ett bestående inslag i sjukvården som är mycket bekymmersamt. Jag har sagt det tidigare i den här kammaren, och jag säger det gärna igen, därför att det påverkar och riskerar att påverka patientsäkerheten. Dessutom påverkar det direkt kontinuiteten för patienten, inte minst i primärvården, om man inte har fast anställd personal. Därför lyfter jag återkommande fram vikten av att ha fast anställd personal i regionerna. Det borgar för en god hälso- och sjukvård.

Det finns regioner som har en stor andel hyrpersonal. Jag vet att de arbetar intensivt för att förändra den situationen. Jag inser också att det kommer kritik nu när de gör det. Det görs på bred front i regionerna. Jag är tacksam över att de tar itu med frågan, men det finns även en oro bland medarbetare som undrar om man kommer att klara sjukvården när det blir stopp för hyrpersonal.

Samtidigt som man får bättre ordning på anlitandet av bemanningsföretag, som ju ska vara ett tillfälligt stöd och inte ett fast inslag i sjukvården, måste man arbeta med arbetsmiljöåtgärder, det vill säga skälen till

att människor lämnat yrket. De har valt att inte vara fast anställda. Om man inte gör det samtidigt riskerar det att bli riktigt oroande.

Jag är glad över att jag möter så många goda exempel runt om i landet, där man arbetar med arbetsmiljön just i syfte att få mer fast anställd personal. Fast anställd personal ska vara grunden i hälso- och sjukvård. Region Jämtland Härjedalen är som sagt självstyrande, och de partier som styr är interpellantens och mitt. Det är upp till dem att bestämma. Varken ledamoten eller jag kan påverka det minsta vad som sker med hyrpersonal.

Jag har sagt till regionerna att om de tycker att det är svårt att lösa frågan får de gärna komma till staten, så diskuterar vi om det är någonting staten kan göra. Hittills har de valt att lösa frågan själva, och vi kan inte ta över eller föregå utredningen som Vårdansvarskommittén håller i. Men jag delar ledamotens uppfattning att det verkligen finns områden där vi redan nu kan se att det behövs nationell styrning. Frågorna om kompetensförsörjning är ett område där man tydligt ser detta.

Varmt tack till ledamoten för frågan! Jag hoppas att vi med gemensamma krafter i Jämtland Härjedalen och alla andra regioner kan förbättra arbetsmiljön så att människor väljer att stanna kvar eller komma tillbaka som fast anställda medarbetare.

Anf. 29 LENA BÄCKELIN (S):

Fru talman! Jag är verkligen inte för en statligt styrd sjukvård. Det tror jag inte på. Jag tror att det är svårt för staten att veta var behoven ligger ute i regionerna. Däremot vill jag säga att ansvaret för en sjukvårdsminister bör vara att se till att resurserna räcker till för en likvärdig vård i hela landet. Men jag tror faktiskt att regionpolitikerna ska styra. De känner sin region bäst – inte staten.

Lösningen alla pratar om, och som är väldigt viktig, är att förbättra arbetsmiljön för personalen. Att man satsar på egen personal är avgörande för att skapa en säker och effektiv vård med god kontinuitet för patienterna. Men regionerna sitter i en rävsax med skenande kostnader för hyrläkare, ökade kostnader på grund av inflationen – som statsrådet också var inne på – och ändå kompenserar högerregeringen inte för kostnadsökningarna.

Satsningar på egen personal är avgörande för att skapa en säker och effektiv vård med god kontinuitet för patienterna. För många – inte minst äldre och kroniskt sjuka som ofta söker vård – innebär det en trygghet att möta samma vårdpersonal, som har god kunskap om patienterna och deras behov. När andelen inhyrd personal blir för stor blir den ordinarie personalens arbetsmiljö lidande. Det har man också varit inne på från statsrådets sida. Dessutom minskar kontinuiteten, som sagt. Möjligheten till utvecklingsarbete hämmas också och kan påverka patientsäkerheten negativt. Stabil och varaktig bemanning skapar bättre förutsättningar för god arbetsmiljö och långsiktigt vårdutvecklingsarbete där alla kan vara med och bidra till ökad kvalitet.

Fru talman! Bemanningsberoendet, som vi ju också brukar benämna den frågan, är ett symptom på ojämlika förutsättningar att attrahera arbetskraft. Glesbygden har särskilda utmaningar i den frågan. Dessutom finns risken att små kommuner och regioner tappar skattekraft om bemanningspersonal bor i en storstad och skattar där medan de jobbar i en kommun eller region där de inte skattar. Resultatet blir att kommuner och regioner, ofta i glesbygden, drabbas ekonomiskt på ett oproportionerligt sätt. De dubbelbestraffas helt enkelt.

Det krävs mer resurser och styrning. Denna regering har hittills behandlat vården styvmoderligt och sagt att sjukvården måste effektiviseras, men det är inte hela problemet. Långsiktigt hållbar finansiering är en förutsättning för att regionerna ska kunna arbeta för en förbättrad arbetsmiljö som kan göra att fler söker sig till fasta tjänster vilket i sin tur leder till högre kvalitet i vården.

Vi socialdemokrater har visat i vårt budgetalternativ att det går att inflationssäkra statsbidragen och på så sätt förhindra vårdkrisen. Man ska ge långsiktiga förutsättningar och skapa en rimlig situation där man kan bygga en personalstyrka över tid. Då slipper vården dräneras av till exempel bemanningskostnader och tappa i arbetsmiljö för den fasta personalen, och kontinuiteten blir kvar för patienterna. Det har tyvärr borgerliga partier röstat ned. Reformen kräver pengar, och det är förstås svårt när vi har den lägsta skattekvoten sedan 1975. Då blir det svårt att satsa på sjukvårdsreformer av betydelse.

Jag vill gärna ha svar på om statsrådet har någon tanke på att vidta åtgärder mot hyrpersonalkaoset som råder.

Anf. 30 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, framför allt för engagemanget i frågan! Jag hoppas att det ger avtryck också på hemmaplan i Region Jämtland Härjedalen där ledamotens parti ansvarar för sjukvården. Jag är dock lite konfunderad över att frågan jag får rör situationen i Jämtland Härjedalen där ledamoten är bosatt och väl känner till läget.

Ledamoten ber mig som statsråd att styra över vad som händer på hennes hemmaplan. Det är ju direkt i strid med de lagar som riksdagen har stiftat. Ändå säger ledamoten att man inte vill ha nationell styrning. Jag tror att ledamoten måste välja väg; antingen tycker man att det är bra med nationell styrning i den här frågan eller så tycker man inte det. Jag uppfattar det som att ledamoten inte vill ha det, utan att det var de lokala och regionala politikerna, och då bör ju frågan ställas på hemmaplan.

Låt mig också bemöta några andra av ledamotens frågor och påståenden. Var finns behoven? I går lämnade regeringen vårändringsbudgeten till riksdagen. Av de 17 miljarder som ligger i den, som är ovanligt hög, går 6 miljarder till sjukvården. Det är en tydlig prioritering att en så stor andel av anslagen går direkt till sjukvården.

I höstas när vi lade fram hela budgetpropositionen, som är för en annan period och en längre tid, gick 40 procent av hela budgeten till välfärden och 40 procent till hushållen för att kompensera för inflationen. Sedan fanns lite kvar till alla övriga sektorer. Det var tydliga prioriteringar. Hushållen behövde stöd till följd av inflationen liksom välfärden.

När vi nu ändrar under innevarande år – för det är vad man kan göra i en vårändringsbudget, ingenting annat – går största posten, 6 miljarder, till regionerna utifrån att vi bedömer att det är där behoven finns.

Ledamoten säger att Socialdemokraterna har visat att man kan inflationssäkra statsbidragen. Jag skulle gärna vilja veta mer. Inflationen är 9,14 procent i år, om man räknar på hur regionerna drabbas av pensionsavtalet. Har ledamotens parti gjort en ökning av statsbidragen – de är ganska stora – med 9,14 procent? Jag uppfattade inte det. Det var 6 miljarder som skilde Socialdemokraterna från regeringen i höstas, och dessa pengar levererade vi i går i vårändringsbudgeten.

Det är en svår sak att inflationssäkra statsbidrag. Det kan kännas behagligt när inflationen går upp, men när inflationen går ned och det inte blir några nya pengar även om man har behov och vill utveckla känns det inte så behagligt. Jag har varit kommunpolitiker väldigt länge och även regionpolitiker och ser därför att de långsiktiga villkoren är de viktiga och att skatteunderlaget ökar. Regionerna fick trots allt en förbättrad situation när de summerade 2023 eftersom skatteunderlaget blev bättre än förväntat, vilket har stärkt dem något. Men 2024 är ett svårt år, och det beror enbart på inflationens konsekvenser på det pensionsavtal regionerna tecknat.

Just nu går inflationen glädjande nog ned, så regeringens budget, som var återhållsam i höstas, har uppenbarligen medverkat till att inflationen går ned. Det omvända hade varit mycket besvärande, alltså om vi inte hade fått ned inflationen. Nu kan vi se att vi framöver får en bättre och stabilare situation och att både regionerna och staten kan återkomma på ett bättre sätt med de satsningar som behövs. Men regionerna hade stått med fortsatt jättehöga kostnader för pensionsavtalet om vi inte hade fått ned inflationen. Men det avtal de själva tecknat är ju så konstruerat att konsekvenserna kvarstår hela 2024, och det är tufft för varenda region. Det är tre fyra som inte behöver göra några besparingar alls, andra har det mycket besvärligt, som Jämtland Härjedalen, och många däremellan behöver se över sin situation.

Att regionerna behöver titta på effektiviseringar för att långsiktigt uppnå en hållbar situation är jag helt övertygad om. Varenda ledamot från regionerna har ju berättat att man behöver få ordning på ekonomin långsiktigt, och det är klokt att göra det.

Anf. 31 LENA BÄCKELIN (S):

Fru talman! Ibland undrar jag varför vi har en sjukvårdsminister.

Låt mig klargöra att detta rör hela landet. Min hemregion är ett talande exempel, men jag pratar inte enbart om Region Jämtland Härjedalen.

Statsrådet säger i sitt interpellationssvar att hon och regeringen är medvetna om situationen i vården. Hon säger dock inget om att det är sjukvårdskris. Trots denna medvetenhet stöttar regeringen inte regionerna fullt ut eller utifrån det behov som SKR samlat fört fram från regionerna för att stoppa uppsägningar och varsel. Man stöttar bara till hälften och för sent även om krisen är ett faktum i alla regioner. I stället ska det bli effektiviseringar, och man ska tillsätta en effektiviseringsdelegation. I klarspråk betyder det att personalen ska minskas och springa fortare. Men så tror inte jag att man löser sjukvårdskrisen, och det löser definitivt inte heller hyrpersonalkaosen, tvärtom.

Anf. 32 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Att kompensera regionerna fullt ut för det underskott de har gör varken Socialdemokraterna eller regeringen. SKR har inte någon gång sagt hur mycket pengar regionerna ska få. Det man har redovisat är ett prognostiserat underskott för 2024. Det är ganska stor skillnad och två helt olika saker. Vilket underskott man får är inte detsamma som vilka besparingar man lägger ut på verksamheten. Det vi vet är att man hittills varslat ungefär 5 600 personer. Det oroar regeringen och är skälet till att vi ger 6 miljarder, vilket motsvarar 7 000 sjukskötersketjänster, med en förhoppning om att vårdpersonal inte ska sägas upp. Alla som arbetar i vården behövs framöver. Regionerna måste dock göra sin avvägning och se vad som stämmer. SKR har som sagt inte framfört hur många miljarder som ska ges till regionerna, utan man har berättat om ett förmodat underskott för 2024.

Effektiviseringsdelegationen bygger på att regionerna själva ansöker om hjälp för att kunna göra något och få stöd till det, inte att någon ovanifrån bestämmer. Men det har säkert framgått, även om man retoriskt säger annorlunda.

Det bästa sättet att effektivisera är att satsa på primärvården. Om alla får en fast läkarkontakt och vårdteamet i primärvården byggs ut kommer vården också i ekonomiska termer att bli mer effektiv. Kan man bygga upp ett förtroende och en tillit från patienten för vården – att man vet att den finns och vet namnet på den person som är ansvarig – kommer det att bli mycket bättre. Forskning visar på detta. Flera forskningsrapporter visar att det är bra att satsa på primärvården. Det är inte så att mina eller ledamotens behov minskar, för vårdbehov har helt andra skäl. Men de blir bättre tillgodosedda om vi har en stark och väl utbyggd primärvård.

Mitt bästa råd till regionerna, vilket jag framförde på konferensen Vårdarenan här i Stockholm i morse, är att satsa på primärvården. Jag brukar framhålla Jämtland som ett gott exempel, för ni försöker i alla fall. Fortsätt med det!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2023/24:120 Justerad skatt på tobak och nikotin

2023/24:129 2018 års ändringar i fördraget om internationell järnvägstrafik

2023/24:131 Överlämnande av mål mellan allmänna förvaltningsdomstolar

2023/24:132 Ny tullbefogenhetslag

Skrivelser

2023/24:125 Riksrevisionens rapport Svart på vitt — rotavdragets kostnader och effekter

2023/24:127 Riksrevisionens rapport om styrningen av Business Sweden

§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 april

2023/24:805 Parkeringstillstånd för rörelsehindrade personer som förare och passagerare

av *Carina Ödebrink* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:806 Förändrade förutsättningar för det svenska detaljhandelsmonopolet för alkohol

av *Karin Sundin* (S)

till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 14.37.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med

§ 7 anf. 21 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 4 Ärenden för bordläggning	1
§ 5 Svar på interpellation 2023/24:662 om barns rätt till skolskjuts vid allvarlig sjukdom eller funktionsnedsättning	2
Anf. 1 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	2
Anf. 2 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD).....	2
Anf. 3 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	2
Anf. 4 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD).....	3
Anf. 5 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	3
Anf. 6 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD).....	3
Anf. 7 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	4
§ 6 Svar på interpellation 2023/24:663 om totalt mobilförbud i grundskolan	4
Anf. 8 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	4
Anf. 9 LINUS SKÖLD (S)	4
Anf. 10 PAULA ÖRN (S).....	5
Anf. 11 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	5
Anf. 12 LINUS SKÖLD (S)	6
Anf. 13 PAULA ÖRN (S).....	6
Anf. 14 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	6
Anf. 15 LINUS SKÖLD (S)	7
Anf. 16 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	7
§ 7 Svar på interpellation 2023/24:653 om Institutet för mänskliga rättigheter	7
Anf. 17 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	7
Anf. 18 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	8
Anf. 19 EWA PIHL KRABBE (S)	8
Anf. 20 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	9
Anf. 21 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	10
Anf. 22 EWA PIHL KRABBE (S)	10
Anf. 23 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	10
Anf. 24 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	11
Anf. 25 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	11
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:652 om kostnaderna för hyrläkare.....	11
Anf. 26 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	11
Anf. 27 LENA BÄCKELIN (S).....	12
Anf. 28 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	12
Anf. 29 LENA BÄCKELIN (S).....	13
Anf. 30 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	13
Anf. 31 LENA BÄCKELIN (S).....	14
Anf. 32 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	14
§ 9 Bordläggning	15
§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar	15
§ 11 Kammaren åtskildes kl. 14.37.	15